

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 4. In quo explicatur an aliquando liceat occidere seipsum,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

1. Ioan. 3. Nos debemus pro fratribus animas ponere. Sed in eo casu si infans interficiatur, æterna salute priuabitur ob defectum baptisimi. Quare tenetur mater vitam suam corporalem periculo exponere potius, quam occasionem dare morti sui infantis; per quam æterna salute irremediabiliter priuabitur. Dicitur est autem: cum valde probabili periculo prolis: quia, vt Petrus à Nauar. expressit in sequent. nu. 144. si probabiliter constaret quod mater exposita extremo mortis periculo infans viuere nequeat, sed moriturus sit cum matre, huic sanguis minui, aliaque medicamenta porrigi possunt ex quibus speratur alterum duobus saluandum esse. Arque iuxta Nauar. in eod. nu. 62. non peccabit medicus, si credens probabiliter foetum non esse animatum animam rationali, matri periclitanti de vita, pharmacuta iuxta antedicta præbeat: quo eam à tanto periculo liberet. Non enim est locus reprehensio in eo qui ratione probabili innixus agit. De his videri potest Thomas Sanchez in lib. 9. de matrimonio disput. 20. per totam, & Lessius lib. 2. de iustitia & iure, cap. 9. dub. 10.

CAPVT IV.

In quo explicantur, an aliquando liceat occidere seipsum.

SVMMARIVM.

- 37 Seipsum dedita opera occidere non licet, cum homo non sit vite sue dominus.
- 38 Solutio obiectionis de Sampson & nonnullis aliis, qui non reprehenduntur ex eo, quod sibi mortem intulerint.
- 39 Nec felicitatis consequende gratia, nec in causa religionis, aut ad virginitatis conseruationem licet mortem sibi conseruare.
- 40 Tenetur homo vitam propriam conseruare.
- 41 Inter actus eadem conseruationi contrarios, quidam nunquam, & quidam aliquando liciti esse possunt.
- 42 Quando liceat, aut non liceat permittere se ab aggressore occidi.
- 43 Permittendum esse potius se occidi, quam fornicationem aut aliquid aliud intrinsece malum committere.
- 44 Quando damnandus ad mortem potest non fugere oblatam fugiendi commoditate.
- 45 Homicida occultus non tenetur se detegere ad liberandum eum qui tanquam reus loco ipsius, afficiendus est extremo supplicio.
- 46 Secus est si suo testimonio falso ipsum exposuit tali periculo.
- 47 Varii casus in quibus licet vitam suam periculo exponere.
- 48 Quando mortaliter peccetur breuiando vitam per abstinentiam à cibis.
- 49 Quando à tali peccato potest esse excusatio.
- 50 Explicatio dubij de eo qui fecit votum abstinentiæ à carnibus. An potest illi vesci, cum illi necessarium est ad vitæ conseruationem.
- 51 Cum necessarium est ad vitæ conseruationem, vesci licet cibis vitæ: nisi quod specialis ratio sit de carnibus humanis.
- 52 De obligatione obediendi medico præcipienti sumptionem certi pharmaci pro vitæ conseruatione.
- 53 Non licet mutilare seipsum, exceptis duobus casibus.
- 54 Obligatio ad conseruationem sui, cessat in quatuor casibus.

LICET excusetur à peccato qui præter opinionem suam intentionem interficit se (vt accidit mulieri de qua mentio est in cap. Et parte 2. De sepulturis) semper tamen illicitum est seipsum occidere, vt post D. Thom. 2. 2. quæst. 64. art. quinto habent Syluest. Homicidium 1. nu. 4. Nauar. in Enchir. cap. 15. nu. 11. Couar. in 1. variat. resolut. cap. 2. num. 9. Sotus lib. 5. de iust. & iure quæst. 1. art. 5. Petrus à Nauar. lib. 2. de restitut. cap. 3. nu. 14. & aliquot sequentibus ac Ludouic. Molina de iustitia & iure, tomo quarto, tract. 3. disput. 9. Estque sententia D. August. in 1. De ciuit. à cap. 15. ad 26. constatque ex cap. si non licet, & tribus sequentibus. 23. quæst. quinta: in quorum vltimo, sumptis ex Concilio Bracharensi, prohibetur ne vlla pro eis in obligatione fiat commemoratio: neque cum palmaris ad sepulturam corpora eorum deducantur.

Confirmatur etiam aperta ratione; quia id est contra charitatem, quam homo sibi debet: & sicut etiam modo contra iustitiam, cum dominum exerceat in vitam, cuius in se dominus non est, ex lege. Liber homo fit. Ad legem Aquiliam: quod Sotus tractat in 4. De iust. & iure, quæst. 2. art. 3. & post ipsum Ludouicus Molina in præced. disput. prima. Vnde est, quod si quis alterum de ipsius etiam consensu interfecerit, non sit à culpa liber; qui scilicet: alter ille talem potestatem ei facere nequit: vt potest vitæ propriæ dominum non habens: sicque Dauid. 2. Reg. cap. 1. iuste puniuit morte Amalecitem, qui Saulem ad ipsius petitionem interfecit.

Si obiciatur factum Sampsonis Iudic. 16. qui alios occidendo, seipsum etiam necauit. Responderetur id fecisse Dei reuelatione prout habetur ex cap. Si non licet, 13. quæst. 5. & ex D. August. in lib. 1. De ciuitate cap. 21. refert D. Thom. in cit. art. 5. ad 4. Dicit potest etiam Sampsonem ipsum, absque alia dispensatione, vt ad comune bonum interimeret hostes, tanquam fortissimum militem, voluisse periculo se obicere; prout habet Sotus lib. 2. De iustitia & iure quæst. 3. art. 8. ad 3. & ante eum Franc. à Vict. in relict. de homicid. num. 37. Actus enim fortitudinis est, vitam exponere pro reipublica. Quo etiam nomine fortissimus Eleazarus à culpa excusatur, dum cum tanto vitæ periculo elephantum interemit, vt Machabæorum narrat historia lib. 1. c. 6. Similiter à peccato excusatur qui ingressus in hostium nauem, aut domum: illam submergit, aut hanc incendit, hostes ipsos iuste punit, quamuis periturus sit cum eis. Excusari quoque potest ille qui post latam in se à Iudice sententiam mortis, vt ostendat se libenter pati propter iustitiam; sua sponte scalas ascendit, aut manus porrigit ligandas, aut ceruicem submittit carnifici, aut immisit in os à carnifice venenatum poculum haurit; quoniam ille qui cooperando Iudicis sententiæ ac mandato tale quid facit, non tam agit quam patitur libenter; prout notat Sotus. 5. De iustitia & iure quæst. 6. in fine. Id quod procedit iuxta Couar. in 1. var. resolut. cap. 2. num. 10. vers. 5. siue quis iuste, siue iniuste sit condemnatus.

Potest etiam meum maiorum tormentorum in hac re excusare: quia eum quis cogitur, actio non est tam ipsius, quam cogentis. Sicque possunt excusari Catholici, qui nostris temporibus sunt ab hæreticis coacti bibere venenum, vel ex altis locis se præcipitare, grauiora alioqui passuri tormenta. Excusari quoque potest is qui grassante incendio si non suppetat alia ratio euadende mortis tam horrendæ, deciderit se à sublimi cum certo vitæ periculo. Ad quod facit quod non sit homini prohibitum ne vnquam exponat vitam periculo; sed ne sine iusta causa exponat, nec tanquam habens exosam, auferat sibi eam.

Ex hac autem proposito difficultatis explicatione deducitur primo, mortaliter peccare eum; qui sibi mortem consciscit, quantumuis id faciat felicitatis consequende gratia, aut vt huius vitæ miseriam euadat, prout notauit D. Thomas 2. 2. quæst. 64. art. quinto, ad 3. Deducitur secundo nulli vnquam licere seclusa diuina iussione, etiã causa religionis & martyrii, vltro seipsum iugulare, aut veneno occidere. Illud Couar. notat in memorato cap. 2. num. 9. vers. 2. & post ipsum Petrus à Nauar. lib. 2. De restitut. cap. 3. nu. 107. Immo neque famina licet seipsam occidere ne ab alio constupretur (vt est ibidem D. Thomæ recepta sententia) quia in muliere per vim opprimi, cūmen non est, si consensus absit: tunc enim potius dicitur pati quam agere. De quare Nauar. in Enchir. cap. 16. num. 1. proque ea multi canones habentur 32. quæst. quinta. Notat autem D. Anton. 2. par. tit. 5. cap. 6. sub finem; quod etiam si virgo in eo casu signaculo annuicet et virginitatis, non perderet tamen virginitatem; debeturque ei, inquit ille, aureola virginitatis: quod etiam docet Sotus in 4. distim. 49. quæst. 5. art. 2. concl. 2.

Quod si obiciatur, minus malum esse propriam occisionem, quam à Dei charitate excidete; ideoque ad istud vitandum, illam licite elegi posse. Responderetur negando fœminatam per hoc quod vi opprimitur excidete à Dei charitate. Si virgeas saltem constitui in periculo consensus in peccatum. Responderetur euentum periculi esse incertum.

38.

39.

tum; præsertim cum Deus, quo maior fuerit occasio periculi, eo maius suppeditabit auxilium: nec sceminam ipsam patietur supra vires tentari; iuxta illud quod D. Paulus pollicetur in priori ad Cor. cap. 10. v. 13. Quod si adhuc obicias plerasque sceminas quas colit Ecclesia, ne virginitatem amitterent sibi ipsis mortem conscivisse: ut Divus August. testatur lib. 1. De civ. cap. 26. Respondetur eas ex divina revelatione id fecisse, ut ex eodem D. August. tenet D. Thomas 2. 2. quæst. 124. art. 1. ad 2. aut in iuicibili ignorantia potuisse excusari. Neque etsi Caiet. ad eum locum D. Thomæ, & Franciscus à Victoria in relect. De homicidio, nu. 37. negent posse circa hoc præceptum dari iustam ignorantiam: tamen quoad hunc casum, secus sensit Sotus lib. De iust. & iure, quæst. 1. art. 5. in fine, & post ipsum Ludovic. Molina de iustitia & iure, in citato tract. 3. disput. 9. sub finem: quia cum quid est de iure naturali occultum, neque facile periciam habet rationem; in ipsum cadere potest ignorantia in iuicibilis. Id quod in proposito casu vsuvenite non ægre concedet, qui consideraverit sceminas esse castitatis servandæ studiosissimas intuitu Dei & virtutis: neque in subtilitatibus iuris versatas. Sicque intelligi potest quod ex cap. Non est nostrum, 23. quæst. 5. obicitur, licitam esse sceminis occisionem sui, ad conservationem castitatis.

Aduerte autem obiter, non esse facile credendum inspirationibus cooperandi efficaciter suæ morti, cum ex Apostolo in 2. ad Corinth. cap. 11. Satanus transfiguret se in Angelum lucis: adeo ut merito quisque sibi ipse fraude timere debeat ac cauere. Quæquidem fraus eo maxime indicio detegatur, si talis suggestio non tendat ad Ecclesiæ adificationem urgente necessitate, sed tantum ad propriam complacentiam & æstimationem.

Difficultas antedictis annexa, de vitæ propriæ conservatione.

40. Sed difficultas hoc loco occurrit, An ut nemini licet seipsum occidere, ita nec liceat vitam propriam non conservare. Tenendum est autem cum Francisco à Victoria in relect. De temperantia, nu. 1. non licere. Quod patet ex cap. Non mediocriter, de consecr. dist. 5. & ex eo, quod 22. quæst. 147. art. 1. ad 2. D. Thomas habet ex D. Hieron. nihil interesse, parua an longo tempore te interimas. Ac demum ex eo, quod non conservas vitam suam, repugnet charitati, qua quisque tenetur diligere seipsum; sicut negare proximo necessaria ad vitam conservandam, contrarium est charitati quæ ei debetur.

Attamen multæ in hac re particulares difficultates possunt esse. At quarum resolutionem aduocandum est, inter actus mortiferos, esse quosdam qui positive, & immediate, ex propriaque natura tendunt ad mortem: ut porus veneni, iugulatio, strangulatio, proiectio in rogam, præcipitatio ex alto loco, & alij quibus homo semetipsum interficit: quosdam vero esse qui negative, & mediate, atque ex accidenti ad mortem adferendam apti sunt: ut non fugere à loco ubi viget pestis, oblatam tabulam in naufragio relinquere alteri, non sumere cibum aliquem, vel portionem, & similia quibus homo censetur non conservare vitam suam.

41. Priores igitur nunquam licent: posteriores vero ex aliqua causa sepe liciti sunt, ut recte notavit Petrus à Nauar. l. 2. De resist. c. 3. nu. 72. post Couar. in lib. 1. variarum resolut. cap. 3. nu. 8. sub finem. Cuiusmodi causa est, tum Dei honor per testificationem diuinæ veritatis, aut evitacionem alicuius peccati, aut executionem alicuius virtutis, quando ea est in præcepto, aut in consilio; tum salus Reipublicæ tum etiam proximi salus spiritalis: quam utramque, esse vitæ temporali præferendam, tamquam maius bonum minori, recta ratio præscribit. Neque enim in tali casu imputatur homini sua mors, ut nec nauæ impugatur submersio nauis ob absentiam ipsius; quando ea fuit propter maius bonum, ut propter vitam propriam tuendam, vel propter spiritualem animæ suæ salutem.

Illud ipsum autem (actus inquam, posterioris modilicitos esse ex causa) maxime omnium dicendum est de nonnullis per quos vita impeditur prolongari: ut exempli gratia, quod aliquis iusta de causa non conferat se ad locum ubi sit salubrior & clementior aura, prout notat à Victoria in relect. De homicidio, nu. 33. aut quod non vtatur fa-

lubribus medicinis, prout habet Medina in Cod. De ieiunio quæst. vltima ad primam rationem. Aduertendum enim est, præceptum de se conservando, non obligare in casu quo id omittitur propter maius & melius bonum; cum tunc, saltem consilium sit, anteponendi bonum maius, & melius minori: neque ad aliud obligat, quam ad vitam conservandam per media de se ad id ordinata. Non enim tenetur quis in vniuersum uti omnibus medijs quibus vitam conservare, prout notat quoque à Victoria in sequen. num. 35. Et patet, quia obligatio esset ad moraliter impossibile.

Conclusiones deductæ ex proposito & difficultatis explanatione.

42. Ex qua doctrina inferitur primo, quamuis non sit obligatio, licitum esse tamen alicui non occidere aggressorem; id est, cum quis aliter euadere nequit, permittere potius se occidi, quam occidere inualorem, ut ei relinquat tempus ad agendas penitentiam. Talis enim actus non defendendi se est de eorum numero, qui ex accidenti, & negative tendunt ad mortem: ideoque secundum paulo antedicta, licitum esse potest ex iusta causa; qualis in hoc casu censetur esse bonum eminentis charitatis, qua vita propria pro aliena salute spiritali ponitur exemplo Christi. Ita docent præter Caiet. 2. 2. quæst. 64. art. 7. plures alij, quos refert, sequiturque Petrus à Nauar. in cit. cap. 3. num. 62.

Ad quod illustrandum ipuduci potest illud ex cap. Non est nostrum, 23. quæst. 5. Non est nostrum mortem arripere, sed illam ab aliis libenter accipere. Et illud ex sequen. quæst. 8. cap. communior. Vultis in vinculari petere, vultis in mortem: voluntas est mihi, &c. Quod si possit quis euadere fugiendo, debet potius fugere quam permittere se occidi. Atque si aliqua forte de causa contingat non esse bonum supererogacionis, consiliumve non defendere seipsum, oportet bit omnino, etiam cum aggressoris occisione, si aliter fieri non potest, vitam propriam defendere. Nam ut non est licitum spiritalem vitam propriam amittere pro spiritali vita proximi: ita nec licitum est, pro temporali salute hominis priuati, tradere se morti voluntariæ; quia ut illud, sic & illud, est contra charitatis ordinem, secundum quem tenetur meæ salutis prius providere, quam alienæ, nisi interueniat specialis ratio ob quam aliter agendum sit. De qua re Petrus à Nauar. in eodem cap. 3. num. 38. & aliquot sequentibus.

Inferitur secundo, hominem mori debere potius, quam committere fornicacionem, etiam posito, quod non possit aliter vitam suam conservare. Fornicacio enim est intrinsece mala, quæ nulla circumstantia cohonestari potest. Vbi aduerte quod Petrus à Nauar. notat in eod. cap. 3. nu. 104. & 105. ob nullum mortis metum, licere viro cum aliena coire: quia cum actione concurret, id nequit, quin consentiat. Aliaque ratio est de scemina: quæ sine suo consensu corrumpi potest, vitam ante attigimus; & ideo ad evitandam mortem quæ ei alioqui certo inferenda est, pati potest se corrumpi, dummodo absit tum consensus in turpitudinem, tum etiam eiusdem periculum apertum. Veruntamen, quia ob vehementem, naturæ inclinationem in eum actum, raro abest tale periculum, licitum est scemina se occidi permittere potius, quam tale quid perpeti. Quod autem de fornicacione dictum est, eadem ratione dicendum est de quavis actione similiter mala intrinseca: adeoque de quavis præcepti transgressione in contempum legitime præcipientis. Ad quod faciunt tradita in præcedenti lib. 11. cap. vlt.

Inferitur tertio, ex proposita doctrina, licitum esse iusta causa martyrium expectare nec fugere, quemadmodum notat Couar. in lib. 1. variarum resolut. cap. 2. num. 9. Nauar. in Enchir. cap. 11. num. 40. Sylva verbo Martyrium. Quando vero iusta causa interuenire censetur, Petrus à Nauar. in memorato cap. 3. num. 111. vno verbo expressit; inquit, tunc hominem teneri pro Christo vitam offerre, cum si non faceret, vituperio esset apud infideles ministerium nostrum. Eadem ratione dicendum est, quod qui iuste detinetur in carcere probabiliter afflicendus extremo supplicio, possit non fugere, oblata etiam

iam opportunitate. Tunc enim iusta datur causa per qua actus non fugiendi iustificetur; nimirum factio delicti eiusque punitio in aliorum exemplum. Ita obseruat post Caiet. 2.2. *quest. 69. art. 4.* Couar. in cit. cap. 2. nu. 10. *vers. 6.* & post Ioannem Maiorem Perrus à Nauar. in eod. cap. 3. num. 77. Contrarium vero quod aliqui tenent, vt Franciscus à Victoria in relect. De homicidio, num. 29. admiserim, cum quis tale quid fecerit domino sine quidem, non tamen sufficienti; prout facile contingere potest, id facienti ex ira, vel alia passione.

De detento autem in carcere, qui cum innocens sit in se damnandus est ad mortem simpliciter iudicandum est, non posse data oportunitate de carcere non fugere: quoniam in tali casu non datur sufficiens causa iustificans: adeo vt is per præceptum de se conseruando, fugere teneatur ex Couar. in sequen. v. 7. Qui postea nu. 12. docet innocentem si aliter condemnationem iniquam euadere non valeat, posse cum carceris effractione euadere: neq; inde secuta damna, illi imputanda esse: cum vtens iure suo nemini sit iniurius. Quod tamen intellige regulariter loquendo quoniam posset aliquando ex fuga sequi tanta Reipubl. perturbatio, vt vincens teneatur non fugere, cum bonum publicum anteponendum sit priuato.

Inferitur quarto, ex eadem doctrina; quod non teneatur quis detegendo homicidium quod perpetravit, mortis periculo obicere se; ad liberandum innocentem qui tanquam eiusdem homicidij vere reus, morte efficiendus est secundum allegata, & probata. Id quod Sotus expressit lib. 4. De iustitia & iure *quest. 6. art. 3. ad 4. argument.* Et probatur, quia is nihil committit in innocentem, cuius mors ex actione ipsius sequitur: quidem non tamen per se, quasi in illud ea dirigatur natura sua, aut ex agentis intentione: sed tantum per accidens: nempe quod acciderit immiseri ei accusationem testificationemq; aliorum qua ad talem mortem per se dirigantur. Neque obstat, quod tale quid providere potuerit: quia inde tantum sequitur peccasse contra charitatem, omittendo cautionem requisitam ad impediendum proximi damnum: non autem contra iustitiam, contra quam est homicidium; quia quando ex aliqua actione damnum sequitur tertio, non ex natura actionis, sed vel ex malitia vel ignorantia aliorum, que ei se immiserit, actio eiusmodi non iudicatur iniuriosa esse respectu agentis, sed alterius malitiosi, aut ignorantis qui occasione illius damnum dat. Veruntamen licite atque laudabiliter talis faceret, si suum delictum fateretur, quia actus is, quo fateretur; seque Iudici offerret, pertinet ad posterius genus actuum, qui nu. 46. & 47. propofiti sunt. Deinde potest id cohonestari per circumstantiam, quod earum ratione ille qui reus est, non autem innocens, penas peccati admitti pendat.

Porro quod à Victoria in relect. De homicidio nu. 29. innuit esse actum de se malum, si larro offerat se Iudici, certum non est; nam eum cohonestari posse ex iusta causa Nauar. satis in dicere videtur, cum in Enchir. cap. 15. n. 21. *vers. 2.* dicit homicidam non teneri seipsum carceribus aut morti sibi inferre de tradere; etiamsi hoc facere, saluti animæ valde conducere. Hoc enim addens significat cohonestari posse: quia si non posset nec saluti animæ villo modo conducere valeret. Ad quod etiam facit quod D. Thomas 2.2. *quest. 64. art. 5. ad 2.* ait publicam potestatem habenti, non licere quidem ob peccatum quodcumque se occidere, licere tamen se committere iudicio aliorum.

De cetero negandum non est quin is qui suo testimonio alium morti falso addixit, possit cum vitæ propriæ periculo seipsum retrahere: immo & ad id teneatur, iuxta Sotum loco paulo ante citato atq; alios quos refert & sequitur Perrus à Nauar. in sepe memorato cap. 3. num. 251. perinde ac si qui rem alterius furatus est teneatur omnino, etiam cum proprio damno rei familiaris, domino necessitatem alias patienti, illam restituere. Licet enim mihi plus teneam quam proximo, quando omnia sunt paria: tamen quando ego sum efficax causa damni, conditio damnificati, *reipote innocens*, potior est, quam mea, qui sum nocens. Quia in re idem iudicium est de eo qui causa fuerit talis falsi testimonij vt idem à Nauarra. in seq. num. 253. ha-

bet: quia partem refert an per tuum testimonium, an vero per inductionem alterius ad testimonium ferendum occidas proximum: cum reuera constet quod tua causa illi sit iniuria moriendum. Attamen si retractatio nihil esset pro futura, non teneretur quis ad illam cum vitæ periculo. Sicut nec si quis per ignorantiam quandam, aut obliuionem inculpabilem falsum testimonium dixisset, vt idem ibid. num. 254. addit. ex Caiet. quia materialiter tantum dixit falsum (sicut is qui librum accipit nesciens esse alienum, materialiter tantum committit furtum) ideoque non obligatur ex iustitia in commodum subire ratione delicti. Hocque quod de falso teste dicitur, pari ratione dicendum est de Iudice qui innocentem damnauit.

Inferitur quinto, ex propofita doctrina, quod etsi communiter peccatum sit, se mortis periculo exponere (exemplo sunt illi quorum meminit Nauar. in eod. cap. 15. nu. 8. qui netimidi habeantur per nimiam audaciam se exponunt itemque funambuli ac duellantes) in multis tamen casibus id licere propter circumstantiam aliquam cohonestantem actum eum. Hac enim ratione ob publicam necessitatem milites exponentes se periculo belli, excusantur: prout notat à Vict. in relect. De temperantia nu. nono, & in relect. De homicidio n. 32. Medina in quest. vlt. De ieiunio ad secundam rationem, Couar. in r. var. resolut. cap. 2. nu. 10. *vers. 9.* & Sotus lib. 5. De iust. & iure *quest. 1. art. 6. concl. 1.* Ratioq; est quia bono publico postponenda est vita priuati: sicut incolumitati torius, natura magistra, postponitur incolumitas patris. Item ob vtilitatem publicam, vt notat à Victoria in cit. nu. 32. excusatur nauigatio in mari, etiam si vix contingat non dari in ea magnum aliquid vitæ periculum. Excusantur etiam ij qui vitam corporalem pro corporali proximi vita prudenter exponunt periculo: prout docent à Victoria in relect. De homicidio, num. 25. Sotus in cit. art. 6. concl. 3. Pro quo facit illud 1. Ioan. 3. In hoc cognouimus charitatem Dei quoniam ille animam suam pro nobis posuit: & nos debemus pro fratribus animas ponere. Id quod non ad solum proximorum spiritale bonum spectare, sed etiam ad corporale satis indicant, quæ ibidem proxime sequuntur. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necesse habere, &c. Facit etiam quod habet D. Paulus ad Ephes. cap. 5. Vni debent diligere vxores suas, sicut corpora sua.

An autem excusetur vxor si cum magno suo periculo affideat marito peste laboranti, quando hoc officium nullo modo profuturum est, neque facit alio prætextu, quam vt pereunti marito adsit, & consolationem impendat. A Victoria quidem in relect. De homicidio videtur hafitare dicens in num. 31. non audere eam condemnare: sed in relect. De temperantia nu. 9. *vers. 3.* eam plane excusat. Excusandum similiter esse coniugem reddentem coniugale debitum coniugi leproso perenti, si adsit periculum fornicationis, patet: quia is actus non est de se ad mortem ordinatus, quantumuis sit periculosus: tuncque circumstantia adest quæ illum cohonestat. Maius vero dubium est, an coniux ad id teneatur, quod tractandum est cum de matrimonio.

Addendum est, iuxta Nauarum in Enchir. cap. 15. excusari eum qui agit illa, in quibus ordinarie periculum est mortis, sed ea circumfpectione, & moderatione vitur, vt probabiliter euadere possit: nec videatur periculum adesse. Sic enim excusatur in num. 8. funambulos, qui iis viribus, & agilitate corporis pollent, & sunt ita circumfpecti in suis locis exercendis, vt periculum verosimiliter abesse iudicetur. Item haurentes venenum sumpto statim efficaci antidoto, & in seq. n. 9. exercites torneamenta, habentia adiectum mortis periculum, cum aduersus hoc adhibent sufficiens remedium. Item nu. 13. matrem, seu nutricem quæ noctu in lecto prope se infantulum collocat adhibita tanta diligentia aduersus periculum suffocandi ipsum, vt probabiliter credatur nullum adesse. Ac demum in nu. 18. eos qui raptos agit cum ea moderatione & circumfpectione vt nullum sit in eo periculum mortis, aut mutilationis. Veruntamen quia talia periculosa sunt natura sua; neq; per moderationem peri-

ORIGINAL
RAXIS
PRO P...
EV

culum omnino tollitur, ita ut nonnunquam inde mors, aut mutilatio contingat, non videntur consulenda, nisi bonum commune exigat: ut contingere potest quoad torneamenta: quoad taurorum autem agitationem vix: & quoad ambulationem super funem, nunquam.

48. Insuper sexto, qualiter iudicandum sit de abstinentiis, aliisque id genus, quibus vita breuiatur, An liceant necne? Nam loquendo absolute tenenda est pars negatiua: ut tenent Franc. à Viçt. in relect. De temper. qua. vlt. & Couar. 2. 2. quest. 147. art. 1. & Medina in Cod. De ieiunio, quest. vlt. extendendaque est non solum ad casum in quouis ex intentione, siue ut cito moriatur, id facit: sed etiam ad eum in quo non intendit quis aliquid eiusmodi: aduertit tamen vitam suam notabiliter inde breuiari. Id quod Nauarr. in Enehir. cap. 15. num. 12. annotans, vult in tali casu mortale committi, nisi bona fides excuset: ut censetur cum etiam si quis tale quid aduertat, nihilominus existimat se benefacere: extimatione scilicet, quam purget ignorantia probabilis; adeoque sufficiens ad agentem excusandum à peccato saltem mortali.

Cæterum si quis aduertat se ex abstinentia damnum vitæ capere, non tamen notabile: tunc peccat solum venialiter ex Caiet. loco cit. quia leue nocumentum constituit tantum peccatum veniale, idque adhuc, quando aduertit se virtutis abstinentiæ limites excedere: nam alias ne quidem veniale committeret: propterea quod intra abstinentiæ limites cadit vitam ex bono sine aliquantulum breuiare per exiguum nocumentum: prout tum rationibus, tum patrum autoritatibus. & exemplis ostendit Medina in cit. quest. vlt. Qua de re videri potest Petrus à Nauarr. in lib. De relict. cap. 3. nu. 85. & ali quod sequentibus.

49. Iam licet nulli omnino fas sit erimere se abstinendo à cibo; possit tamen in ægroto tanta esse animi deiectione, & appetitiuæ virtutis confectio, ut non possit nisi cum summo labore & cruciatu cibum sumere, eaque de causa, quia tunc impossibilis est quadam interuenire consuetudo, talis excusandus est saltem à mortali: præsertim quando exigua, aut etiam nulla fuerit spes vitæ. Ita docet Franciscus à Victoria, in relect. De temperantia nu. 1. Similiter concedendum est non teneri quem per alimenta vitam quantum potest prolongare. Nec enim tenetur uti cibis optimis, & delicatissimis, quamuis sint salubriores; ex eod. à Viçt. in sequ. n. 11. & de homicid. nu. 34. Itemque ex Couar. lib. 1. var. resolut. cap. 2. nu. 10. in principio. Ratio autem horum est, quod Deus non iniunxerit nobis, ut vsque adeo solliciti essemus de vita. Sufficiet igitur communibus uti alimentis, nec oportebit carne potius uti, quam piscibus, vel ouis: & potu vini potius quam aqua, etiam si medicus id consulat, nisi forte ad id cogat ægrotudo, cuius causa acquiescendum est consilio medicorum, & ideo abstinendum ab iis quæ illi iudicarent nocua; non secus ac sani debent non modo à venenosis, sed etiam ab aliis noxiis cibis se præseruare. Quæ doctrina est Franc. à Victoria in cit. num. 34. Ex qua intelligitur, quod si alicui etiam nocenti præciperet iudex, ut per se sumeret potum venenatum, illi obediendo tali iniusto præcepto, tanquam occidens seipsum grauitèr delinquat, iuxta Sotum in 5. De iust. & iure quest. 6. art. 4. in fine. Confirmatur vero, quia talis actus est de genere eorum qui directe immediateque tendunt ad mortem; quo fit ut nulli vnquam excusare possit. Et si concedendum videatur multos bona fide aliquid eiusmodi facientes, excusari à peccato per ignorantiam.

Dubia aliquot, De eadem conseruatione vitæ proprie.

50. Occurrunt hic nonnulla dubia. PRIMVM EST, An qui vorum emisit abstinendi perpetuo à carnibus possit illis vesci, cum id ipsi necessarium est ad vitæ conseruationem. Cui satis sit sequentibus propositionibus. Prima est: quod talis, si nullus sit alius cibus qui sumi possit, teneatur carnem comedere. Hæc est Franc. à Viçt. in relect. De temper. n. 10. & Medina De ieiunio quest. vlt. ad. 4. rationem. Et probatur: quia tunc non comedere est in effectu se occidere. Secunda est: quod si extrema sit necessitas vescendi carnibus ad vitam conseruandam, etiam alij cibi suppetant, talis quoque possit illis vesci. Ratio est: quia

vorum non censetur pro tali casu emissum: Nam procul habetur, inquit loco cit. Medina, id quod impediret voti obligationem, si tempore emissionis adesset, id ipsum post emissionem superueniens, tollit obligationem eiusdem. Extrema autem necessitas impediret, utpote reddens illud incautum, & idcirco illicitum: adeo ut semper in eo locum habeat exceptio extremæ necessitatis, etiam si non exprimitur. Attamen quando ex tali esu oritur esset graue scandalum vsin ordine Carthusiensis quia censetur inde labefactari disciplina austeritas; abstinentia ab eod. esu iudicaretur permissa: propterea quod in tali casu non comedere carnes, actus est secundi generis: seu de illorum numero qui in dire et tantum ad mortem tendunt. Namque illud quod non comedendi mortem tunc adfert proxime, non est eiusmodi abstinentia, sed praua corporis & humani dispositio: quo fit ut iuxta supradicta, possit eadem abstinentia cohonestari, licitaque reddi ex causa iusta.

Tertia propositio est: Quod si iudicio medicorum omnes alij cibi sint nocui infirmo habenti memoratum votum, & solæ carnes sint ei profuturæ, tunc ille tenetur carnes sumere. Hæc probatur: quia ipse non potest absolute non comedere, cum id ad mortem directe tendat: neque licet ei edere quæ iudicio medicorum sunt ipsi nocua, ut antea dictum est. Si ergo omnia præter carnes nocua sint ipsi, tenebitur illis vesci, pro vitæ suæ conseruatione.

SECUNDVM DVBIVM. An si nihil aliud habeas quod comedas præter cibum vegetum, sit tunc tibi licitum eo vesci. Ad hoc respondendum est affirmatiue: quia intentio legislatoris talem cibum vetantis, non fuit, ut cum tanto damno, sua lex adstringeret. Vnde David in necessitate constitutus ex lib. 1. Reg. c. 21. panes propositionis comedit sine peccato, ut constat ex cap. 12. Diui Matt. Similiter in Quadrages. carnes, & alia tunc vetita, licite sumi possunt in esum: immo necessarii sumenda sunt, si desit cibus alius necessarius ad vitæ conseruationem.

TERTIVM DVBIVM. An si quis tantum habeat carnes humanas quibus vesci queat, teneatur illis vesci ad vitam conseruandam. Ad hoc respondendum est negatiue: quia contra præceptum iuris naturæ est talibus vesci, prout bene explicat Caiet. 2. 2. qu. 148. art. 2. ad 2. argument. Martini: quia in re nos immolari non est necesse. Quæ etiam probabile est, illicitum esse in extrema necessitate uti eis in cibum: quod à Victor. in relect. De temperantia, num. 6. probat ex eo, quod semper habitum sit tanquam immane, quod aliqui in obsidione vsi sint tali alimento. Quamquam loco cit. Caiet. & Abulen. 4. Reg. cap. 6. (referente ibidem à Victoria) putant id per accidens licitum esse: mirum quando non est nocumentum proximi, ut quando est caro hominis iuste occisi, & iam apud comedentem, quam apud alios, necessitas virgens operit immanitatem.

QUARTVM DVBIVM. An si medicus præcipiat alicui ut quotannis pharmacum sumat ad euitandam mortem, is teneatur sumere. Respondendum est: quod si mortaliter certus sit, sumpto pharmaco se sanitate recepturum, & alioqui moriturum, nec vlla sit causa quæ cohonestet actum non sumendi: mortaliter delinquere nisi sumat. Id quod à Victor. in relect. De temper. nu. 1. ex eo probat, quod mortale esset tale pharmacum denegare proximo in tali necessitate constituto. Quare erit & denegare sibi ipsi: præsertim cum ad necessitatem vitæ, corporalis medicina instituta sit à natura, seu creata à Deo, ex cap. 8. Ecclesiæ hystorici. Verum si ad vitam solummodo prolongandam spectet medici consilium, de sumendis quotannis pharmacis, non tenetur quis esitare: ut expressit à Viçt. in ead. relect. quest. vlt. propof. 3. sicut nec tenetur patrio solo relicto migrare in alium locum, vbi felicior sit aura: ut idem etiam expressit in relect. De homicidio, nu. 33. Nec item, ut idem in sequenti nu. 35. habet, tenetur dare totum patrimonium pro remedio seruandi vitam. Et ratio esse potest, quod non videatur credibile Deum velle ut cum tanto dispendio quis propriam vitam conseruet. Vnde approbandum quoque est, quod Sotus in lib. 5. De iust. & iure quest. 2. art. 1. concl. 3. indicat, excusari à peccato eum qui vellet potius mortem pati, quam permittere cum maximo dolore pedem sibi secari. Cui affine est quod idem in eod. lib. quest. 10.

articulo secundo, sub finem, habet hominem non teneri cum tanto cruciati quantum est eorum, qui à ludicibus torquentur, vitam suam seruare: sed breuiorem mortem sibi permittere posse.

De mutilatione sui ipsius appendicæ ad antedicta.

53. **H**is quæ fusiis de occisione sui ipsius tractata sunt hætenus, paucis ob rerum connexionem, illud de mutilatione addendum est: quod ut nullus fas est seipsum occidere, ita nec se parte aliqua mutilare: quod patet ex cap. 4. & aliquod sequentibus. dist. 55. Ratioque est, quam post D. Thom. 2. 2. quæst. 65. art. 1. Sotus habet lib. 5. De iust. & iure, quæst. 2. art. 1. quia vita totius constat ex membrorum integritate. Quare sicut homicidium nulli est licitum: ita nec mutilatio, nisi bonum totius corporis exigat: sicut contingit, tum quando membrum ita male affectum est, ut sit periculum ne toti corpori extremam adferat perniciem, ut quando putridum est, aut veneno infectum, tum quando alias ea necessaria est ad euadendum præfens mortis periculum: ut cum quis ab incendio quo corripitur locus in quo est, aliter euadere non potest quam manum qua tenetur ligatus, abscindendo (quod exemplum est Soti) aut quin saltet per fenestram, quantumuis prouideat sibi ex saltu frangendum esse crus, aut brachium.

Non licet vero abscindere sibi aliquod membrum ad euitandum peccatum: ut D. Tho. 2. 2. quæst. 65. art. 1. ad 3. ex Diuo Chrysolto, no, norat. Quod etiam patet ex citato cap. 4. & sequentibus. Ratioque est, quia peccatum potest semper alio modo vitari; nempe libera voluntate cum diuinæ gratiæ auxilio. Nec vnquam membra adferunt animæ perniciem (alioqui enim Deus prauæ naturam instituisse, quod dicere blasphemia est) sed malitia & negligentia liberæ voluntatis. Si obiciamus illud Matth. quarto. Si oculus tuus scandalizat te, erue eum, &c.] Sotus in fine cit. art. 1. respondet id esse intelligendum per hyperbolem, qua moraliter significetur quasiuis peccatorum occasiones esse amputandas.

54. Porro sicut non debet homo membrum vllum, ut nec vitam sibi auferre: ita debet membra, ut & vitam suam, conseruare tanquam à Deo constitutus, ut vitæ, sic & membrorum suorum custos. Quamquam quatuor sunt casus in quibus non tenetur quis ad sui conseruationem. Primus est, quando est reus mortis, & ad mortem rapitur à ministris iustitiæ. Immo grauius peccat eis resistens, iuxta illud ad Rom. 13. Qui potestati resistunt, ipsi damnationem acquirunt.]

Secundus casus: quando contra id ipsum quod adest periculum mortis, remedium adhibetur sufficiens: quæ ratione illi excusantur, qui cum præfens ac certum remedium habeant, ad ostendendum ipsum efficacem esse contra aliquod venenum, sumunt id ipsum venenum. De hoc casu Nauar. in Enchir. cap. 15. nu. 8. vers. 8. & post eum Petr. à Nauar. lib. 2. de restit. cap. 3. nu. 82. & 83. Ad quem requirunt primo, ut tale remedium sit de consilio insignium medicorum, iuxta præcepta medicinæ ab homine legali compositum: secundo, ut periculo facto in bruto animali, virtus eius comprobata sit: tertio, ut tam qui dat quam qui sumit venenum, credat remedium esse antedicto modo compositum, nec vllum subesse mortis aut alterius corporalis damni notabilis periculum. Quæ cum difficile sit explorata habere, ideo curandum est talem experientiam in bruto fieri non in homine.

55. Tertius casus est, quando remedium adhibendum ad conseruandam sanitatem, est ingentis pretij, aut ipsum est valde difficile, iuxta antedicta in responsione ad quartum dubium. Quartus est, quando causa rationabilis ad est cur debeat quis exponere se mortis aut mutilationis periculo: ut in iusto bello aut ad iustam sui, aut alterius defensionem, iuxta post dicenda. Cæterum hic sumimus mutilationem & membrum generaliter: sub illa comprehendentes non tantum abscissionem membri, sed etiam debilitationem, quæ alicui sic debilitat est membrum absq; abscissione, ut suam functionem exercere non possit. Sub membro autem comprehendentes corporis partes etiam minores, ut digitum aut articulum digiti.

CAPVT V.

In quo explicatur, an licitum sit ob propriam defensionem occidere alium.

SUMMARIUM.

- 56 Ob vitæ propria defensionem licitum est occidere aggressorem
57 Quatuor condiciones ad id requisitæ, & quando liceat præuenire aggressorem in occidendo.
58 An obligatorium sit occidere aggressorem, cum ad defensionem sui, id necessarium est.
59 Is etiam qui se in vitæ discrimen coniecit sua culpa, potest vi iure defensionis cum moderatione inculpate tutele.
60 Quomodo liceat occidere ad defensionem sui honoris.
61 Explicatio difficultatis vtrum liceat insequi eum qui honorem læst, vt percutiatur cum id necessarium videtur ad tale damnum resarcendum.
62 Quo modo tale quid possit homo militaris.
63 Difficultas, an occidere liceat ad defensionem rerum propriarum.
64 Id licet non solum cum defensor fuerit coniuncta cum periculo propria vitæ, sed etiam sine eo.
65 Solutio eorum quæ obiciuntur in contrarium.
66 Furem fugientem velus tui onustum insequi licet, & occidere, si nulla alia via res ipsæ possint recuperari.
67 In istiusmodi difficultate, præ ratio est Clericorum ac laicorum.

In re proposita est difficultas. 1. An tale quid sit licitum ob defensionem vitæ propriæ. 2. An ob defensionem proprii honoris. 3. An ob defensionem proprietarum rerum: de quibus ligillatim dicendum est.

Prima difficultas, quoad defensionem vitæ propriæ.

56. **D**e prima igitur difficultate, quod licitum sit ob vitæ defensionem occidere aggressorem, sententia est D. Thomæ 2. 2. quæst. 54. art. 7. Caiet. & aliorum interpretum illius, Soti in 5. De iust. & iure, quæst. 1. art. 8. Nauar. in Echir. cap. 15. num. 2. Couar. ad Clemen. vnicam, De homicidio 3. part. §. vnico num. 1. alios plures in eandem sententiam citantis: quam esse communem ait Petr. à Nauar. lib. 2. de restit. cap. 3. num. 332. Probatur vero: quia lex naturalis vniqueque facit potestatem seipsum defendendi ab aggressore: ex lege vt vim, ff. de iust. & iure, & ex eo, quod existeret, adeo naturale sit cuiusque rei, vt in id quod sibi nocet, statim insuler. Sicque in cap. lus naturale distinct. 1. inter ea quæ sunt iuris naturalis, tanquam facta instinctu naturæ, ponitur violentiæ per vim repulsiõ. Accedit ratio: quia in eiusmodi contentione homo plus tenetur prouidere vitæ suæ quam alienæ: quia semper incumbit illi cura prouidendi salutis vitæ propriæ: prouidendi vero salutis vitæ alienæ, non item: præfertim proposito casu in quo alter coniciens se ex mera malitia in salutis discrimen, non est in necessitate: sed in voluntaria iniquitate: atque seipso neglecto, tunc alij conseruare, occasio esset nefariis hominibus inuadendi viros bonos: dum nimirum illi certi essent de his minime occidendos. Qualem occasionem arripuisse videntur Machabæorum hostes, ex lib. 1. historia ipsorum cap. 2. Idem confirmari potest per cap. 3. sententia excommunicationis §. Si vero, & per Clemen. vnicam De homicidio. Illic enim dicitur quod vim vi repellere omnia iura permittant: hic vero ab irregularitate ex homicidio excusatur is, qui non valens mortem aliter vitare, inuaforem suum occidit, aut mutilat.

Illud autem D. Pauli ad Rom. 12. Non vos defendentes charissimi, sed date locum ire intelligendum est de defensione quæ fit cum liuore vindictæ, ex glossa interlineari, quam D. Thomas sequitur in cit. art. 7. ad 5. Cuiusmodi defensione illicitam esse non negamus. Immo verò etiam si cõcedamus, quod possit quis absq; peccato mortem aggressoris sumere tanquam medium defensionis,

seu